

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยเรื่องการลดปัญหาฟันผุของเด็กนักเรียนระดับก่อนปฐมวัยโดย
กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีบทสรุป
ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์งานวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเผยแพร่ความรู้ในการดูแลช่องปากของเด็กเล็ก
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลท่าผา และเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการลด
ปัญหาฟันผุในเด็ก

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง
และพัฒนาขึ้น จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับ
การศึกษา ความสัมพันธ์กับเด็ก อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัวต่อเดือน จำนวน 6 ข้อ
ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ และแบบเติมข้อความในช่องว่าง

2. แบบสอบถามความรู้ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กที่มีอายุ 1-3 ปี
ของผู้ปกครอง เป็นคำถามจำนวน 12 ข้อ ตอบถูกได้ 1 และตอบผิดได้ 0 ข้อ คำถามที่ถูก จำนวน
4 ข้อ ข้อคำถามที่ผิด จำนวน 8 ข้อ โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ (Check List) ใช่
หรือไม่ใช่

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กที่ของ
ผู้ปกครอง เป็นคำถามจำนวน 16 ข้อ โดยเป็นคำถามด้านบวก จำนวน 8 ข้อ เป็นคำถามด้านลบ
8 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการจัดการปัญหาฟันผุ มี
ตัวเลือกให้ 5 ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ และอายุ ระดับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม และ
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการจัดการข้อมูล โดยการสำรวจ การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินบริบทในการจัดกิจกรรม และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้สถิติ เพื่อเปรียบเทียบผลก่อน และหลังการดำเนินงาน
2. สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรม

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการลดปัญหาฟันผุของเด็กนักเรียนระดับก่อนปฐมวัยโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การลงพื้นที่การจัดเวทีระดมความคิดเกี่ยวกับปัญหาในชุมชนที่ต้องการแก้ไข หรือจัดการ ซึ่งในการจัดเวทีพบว่าคนในชุมชน และครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลท่าผา ต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดการปัญหาฟันผุ

2. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองของเด็ก จำนวน 106 คน บิดามีอายุระหว่าง 19-49 ปี มารดามีอายุระหว่าง 20-44 ปี บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวนมากที่สุด 15 คน คิดเป็นร้อยละ 28.30 ปริญญาตรี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 26.41 อาชีวศึกษา (ปวส.) จำนวนมากที่สุด 13 คน คิดเป็นร้อยละ 24.52 ประถมศึกษาและ อาชีวศึกษา (ปวช.) จำนวน 5 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 9.43 และปริญญาโทน้อยที่สุดจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.88 มารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวนมากที่สุด 20 คน คิดเป็นร้อยละ 37.73 ปริญญาตรี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 32.07 อาชีวศึกษา (ปวส.) จำนวนมากที่สุด 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15.09 อาชีวศึกษา (ปวช.) จำนวน 6 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 11.32 และปริญญาโทน้อยที่สุดจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.77 บิดามีอาชีพรับจ้างจำนวนมากที่สุด 30 คน คิดเป็นร้อยละ 56.60 รองลงมาอาชีพรับราชการ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.32 ธุรกิจส่วนตัว 5 คน คิดเป็นร้อยละ 9.43 อาชีพค้าขาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.54 พนักงานบริษัทเอกชนและเจ้าหน้าที่รัฐวิสาหกิจจำนวนเท่ากัน คือ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.66 และว่างงาน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.77 มารดามีอาชีพรับจ้างจำนวนมากที่สุด 23 คน คิดเป็นร้อยละ 43.39 รองลงมาอาชีพค้าขาย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 18.86 พนักงานบริษัทเอกชน 5 คน คิด

เป็นร้อยละ 9.43 รัฐบาล การธุรกิจส่วนตัว และแม่บ้าน จำนวน 4 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 7.54 พนักงานในสถานที่ราชการ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.77 และเสียชีวิต 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.88 มีสถานภาพการสมรสอยู่ด้วยกันมากที่สุด จำนวน 41 คู่ คิดเป็นร้อยละ 77.35 แยกกันอยู่จำนวน 9 คู่ คิดเป็นร้อยละ 16.98 หย่า จำนวน 2 คู่ คิดเป็นร้อยละ 3.77 และเป็นหม้าย จำนวน 1 คู่ คิดเป็นร้อยละ 1.88 มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน 10,001-30,000 บาท จำนวนมากที่สุด 25 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 47.16 รายได้ 3,001-10,000 บาท จำนวน 16 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30.18 รายได้มากกว่า 30,001 บาท จำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.86 และมีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท 2 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.77 ปัจจุบันเด็กอาศัยอยู่ในความดูแลของบิดาและมารดามากที่สุด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 60.37 อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 16.98 อาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 20.75 และอาศัยอยู่กับญาติ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.88

3. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อวัดความรู้ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก เด็กที่มีอายุ 1-3 ปีของผู้ปกครอง พบว่าความรู้ของผู้ปกครองในการแปรงฟันให้เด็กเพียงช่วงเช้าก็ทำให้ฟันไม่ผุแล้ว และเมื่อพบว่าเด็กมีเหงือกบวม ปวดฟัน สามารถอมเกลือรักษาฟันได้ไม่จำเป็นต้องพบหมอฟัน อยู่ในระดับสูงสุด จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 98.11 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองมีความรู้ในการพาบุตรไปพบทันตแพทย์ตามกำหนด แม้ว่าจะไม่มีอาการเกี่ยวกับร่องลงมาคือ อาหารประเภทของหวาน ไม่ทำให้เกิดโรคฟันผุ อยู่ในระดับสูง จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 92.45 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองมีความรู้ในด้านการบริโภคของบุตร และความรู้เกี่ยวกับเด็กอายุ 1-3ปี สามารถแปรงฟันเองได้แล้วโดยพ่อแม่ไม่ต้องแปรงซ้ำอยู่ในระดับน้อยสุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 50.94

4. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากเด็กที่ของผู้ปกครอง พบว่าพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากเด็กที่ของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.11$, $SD = 1.25$) มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงแปรงสีฟันเมื่อแปรงสีฟันมีการฟุ้งกระจาย บานไม่เป็นพุ่ม หรือเสื่อมประสิทธิภาพการใช้งานค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$, $SD = 1.24$) ร่องลงมาคือพฤติกรรมแปรงฟันให้เด็กหลังรับประทานอาหารอย่างน้อย 2 ครั้ง/วัน (เช้า-ก่อนนอน) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$, $SD = 1.18$) ในขณะที่พฤติกรรมให้เด็กรับประทานอาหารก่อนนอน เป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.03$, $SD = 1.20$)

5. การจัดเวทีระดมความคิดเกี่ยวกับการจัดการปัญหาฟันผุ โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่ม วิธีการสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ปกครองมีความประทับใจต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ในด้านสถานที่ การปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน มาตรฐานการเรียน สุขลักษณะของนักเรียน และพัฒนาการของนักเรียน โดย

ผู้ปกครองยินดีให้ความร่วมมือในกิจกรรมธนาคารผัก โดยนำผักและผลไม้มาทำอาหาร หรือเป็นอาหารว่างในศูนย์เด็กเล็กฯ

6. ผลประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการจัดการปัญหาฟันผุ มีผู้ตอบจำนวน 40 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และเพศหญิงจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 75 โดยแบ่งช่วงอายุตามลำดับดังนี้ ช่วงอายุ 20 -30 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ช่วงอายุ 31 -40 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 35 ช่วงอายุ 41 -50 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, $SD = 0.69$) โดยมีความพึงพอใจว่ากิจกรรมนี้มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการวางแผนการเลี้ยงดูบุตรหลานในค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, $SD = 0.49$) รองลงมามีความพึงพอใจต่อวิทยากรที่สามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนระหว่างการทำกิจกรรม ($\bar{x} = 4.60$, $SD = 0.68$) และโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระหว่างการทำกิจกรรม ($\bar{x} = 4.55$, $SD = 0.60$) ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ในขณะที่ความพอใจในการจัดลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.25$, $SD = 0.55$) แต่อย่างไรก็ตามระดับคะแนนความพึงพอใจในส่วนนี้ยังคงอยู่ในระดับมาก

การดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมนั้น ผู้วิจัยทำหน้าที่ในการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ปัญหา วางแผน ลงมือปฏิบัติ และติดตามประเมินผล โดยกระบวนการดำเนินการวิจัยนี้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ทางหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ได้มีโอกาสเข้าร่วมคิด วางแผน และตัดสินใจในการดำเนินการเพื่อลดปัญหาฟันผุของบุตรหลาน กระบวนการดังกล่าวทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ และผู้ปกครองควรร่วมมือกันวางแผนกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในรูปแบบต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมคิด ร่วมสนับสนุน และร่วมตัดสินใจในการพัฒนาการศึกษา และส่งเสริมสุขภาพของเด็ก

2. ผู้ปกครองควรให้ร่วมมือกับโรงเรียนในการใส่ใจดูแลสุขภาพช่องปากของบุตรหลานเมื่ออยู่ที่บ้านด้วย เพื่อให้การป้องกันการเกิดปัญหาสุขภาพช่องปากเกิดประสิทธิภาพ

3. ควรมีการส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากให้กับผู้ปกครองในด้านความรู้ การสร้างเสริมทัศนคติที่ดี และการฝึกปฏิบัติตนให้ถูกต้อง